

ВІДГУК
офіційного опонента, кандидата педагогічних наук
Самоїленка Олексія Олександровича
про дисертацію Колеснікової Ірини Василівни
"Розвиток медіакультури вчителів у закладах післядипломної
педагогічної освіти",

подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
із спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти
Галузь знань: Освіта/Педагогіка

Актуальність та доцільність проблеми дослідження, обраної Колесніковою І. В. визначається загальнодержавною потребою у професійно компетентних фахівцях, здатних до діяльності в умовах сучасного інформаційного суспільства. Зазначене вимагає від педагогів володіння інформаційно-комунікаційними, медіаосвітніми технологіями навчання, постійного самовдосконалення, що й відображено в основних державних документах: законах України «Про освіту», «Про національну програму інформатизації», Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, Концепції впровадження медіа освіти в Україні (2010 р.), Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні (2013 р.) тощо. Таким чином, актуалізована проблема потребує теоретичного обґрунтування, практичної перевірки та пошуків шляхів її реалізації.

Дисертаційну роботу виконано в межах комплексної наукової теми кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка "Формування професійної компетентності майбутніх учителів в умовах європейської інтеграції" (РН № 0110U002274). Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 6 від 24. 01. 2014 р.) та узгоджено з рішенням бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних та психологічних наук в Україні (протокол № 3 від 25. 03. 2014 р.).

Дисертація Колеснікової Ірини Василівни має чітку, логічну структуру, складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Розділи дисертації є логічно завершеними, взаємопов'язаними, містять висновки, в яких узагальнено основні положення та наукові результати змістового наповнення кожного підрозділу.

Викладені в дисертації наукові положення, висновки є достатньо аргументованими і достовірними, що визначається вибором об'єкта та предмета дослідження, методологією, відображенням основних результатів дослідження

в опублікованих наукових статтях, обговоренням на науково-практичних конференціях.

Метою дослідження дисертантка визначила теоретичне обґрунтування, розробку й експериментальну перевірку моделі розвитку медіакультури вчителів у закладах післядипломної педагогічної освіти. Для досягнення мети І. В. Колеснікова окреслила відповідні завдання, які послідовно реалізовувалися в ході дослідження: обґрунтувати сутність базових понять проблеми розвитку медіакультури вчителів з урахуванням сучасних методологічних підходів, здійснити історико-педагогічний аналіз проблеми розвитку медіакультури як особливого виду культури інформаційного суспільства, розкрити освітній контекст феномену медіакультури; науково обґрунтувати структурні компоненти, критерії, показники та рівні розвитку медіакультури вчителів; розробити модель розвитку медіакультури вчителів з урахуванням специфіки навчального процесу закладів післядипломної педагогічної освіти та експериментально перевірити її ефективність на основі поетапного впровадження.

Обґрунтованість висновків підтверджується системою методів наукового дослідження, використаних здобувачем, а саме: теоретичних, емпіричних, педагогічного експерименту, методів математичної статистики. У ході дослідження автором опрацьовано 286 літературних джерел, що свідчить про належний рівень обізнаності дослідниці зі станом розробки наукової проблеми.

Найбільш суттєвими результатами дисертації є розробка моделі розвитку медіакультури вчителів у закладах післядипломної педагогічної освіти, обґрунтування поетапної методики її реалізації. Заслуговує на увагу уточнення сутнісних характеристик базових понять дослідження, а саме: "медіакультура вчителя", "розвиток медіакультури вчителя"; визначення та характеристика компонентів, критеріїв, показників та рівнів досліджуваної медіакультури педагогів.

Практичне значення отриманих результатів полягає в розробці, експериментальній перевірці та впровадженні моделі розвитку медіакультури вчителів у навчальний процес закладів післядипломної педагогічної освіти; розробці авторського спецкурсу "Медіакультура вчителя".

Дисертаційне дослідження І. В. Колеснікової є актуальним, науково оригінальним та логічно завершеним авторським дослідженням.

У першому розділі *"Теоретичні основи розвитку медіакультури вчителів у закладах післядипломної педагогічної освіти"* автором розкрито методологічні основи наукового пошуку, здійснено аналіз базових понять дослідження, представлено результати історико-педагогічного аналізу проблеми розвитку медіакультури.

До позитивних сторін дисертаційної роботи відносимо визначення дисертанткою методологічних підходів до розвитку медіакультури вчителів, таких, як діяльнісний, системний, особистісний, культурологічний, андрагогічний, аксіологічний та інформаційний.

Відзначимо, що на основі теоретичного аналізу досліджуваної проблеми уточнено сутність основних понять дослідження: "культура", "медіа", "медіакультура", "розвиток", "медіакультура вчителя" тощо.

У роботі здійснено історико-педагогічний аналіз розвитку медіакультури, що дозволило прослідкувати розвиток цього явища від ранніх до сучасних медіазасобів.

Другий розділ дисертаційного дослідження *"Модель розвитку медіакультури вчителів у закладах післядипломної педагогічної освіти"* автор присвятила розкриттю освітнього контексту феномену медіакультури, представленню структурних компонентів медіакультури вчителя, а також розробці моделі розвитку медіакультури вчителів у закладах післядипломної педагогічної освіти. Відповідно до завдань дослідження виокремлено та науково обґрунтовано критерії, показники та рівні розвитку медіакультури педагогів.

У третьому розділі *"Експериментальна перевірка ефективності моделі розвитку медіакультури вчителів у закладах післядипломної педагогічної освіти"* дисертанткою представлено експериментальну програму дослідження, визначено рівень розвитку медіакультури вчителів, висвітлено методику поетапного впровадження авторської моделі, охарактеризовано основні результати перевірки її ефективності.

Ефективність проведеного дослідження підтверджена результатами констатувального та формувального етапів експерименту. До дослідно-експериментальної роботи було залучено 522 педагога. Використовуючи методи математичної статистики, дослідницею здійснено оцінку достовірності результатів експерименту, яка й показала позитивну динаміку та засвідчила ефективність розробленої моделі й методики її поетапного впровадження.

Загальні висновки логічно випливають зі змісту дисертаційної роботи і відображають основні результати дослідження відповідно до його завдань, теоретично обґрунтовані та експериментально підтверджені.

Викладене вище дозволяє стверджувати, що дисертаційна робота Колеснікової І.В. характеризується елементами наукової новизни, а основні наукові положення та висновки, що викладені в дисертації, є достатньо обґрунтованими і достовірними.

Позитивно оцінюючи результати наукового дослідження, вважаємо за доцільне зазначити наступне:

1. У параграфі 2.3. на с.120 наведено структурно-функціональну модель розвитку медіакультури вчителів у закладах післядипломної педагогічної освіти, але недостатньо обґрунтовано принципи її побудови.

2. У мотиваційному компоненті описаному у параграфі 2.2 на сторінках 88-91 актуалізуються мотиви і ціннісні орієнтації особистості, але не зовсім чітко проаналізована мотиваційна сфера. Хоча багато сказано про потреби і мотиви, не розкривається поняття спрямованості особистості сучасного вчителя до медіаосвіти, як інтегрованого показника.

3. У розділі III на сторінці 194 бажано було б більше уваги приділити результатам вивчення авторського спецкурсу "Медіакультура вчителя", який включений у варіативну складову професійного модуля, а саме конкретизувати зміст виконаних слухачами розробок.

4. Доцільно було б простежити рівень медіакультури в період адаптації випускника університету в умовах перших років роботи в школі.

5. Доцільно було б проаналізувати роль і місце медіаосвіти в контексті побудови персональної неперервної освітньої траєкторії на основі дистанційного та он-лайн навчання.

Висловлені побажання та зауваження мають рекомендаційний характер і загалом не впливають на позитивну оцінку дисертаційного дослідження. Робота, що рецензується, є внеском у розвиток теорії і методики професійної освіти. Автореферат відповідає основному змісту дисертації.

Дисертація Колеснікової Ірини Василівни на тему "Розвиток медіакультури вчителів у закладах післядипломної педагогічної освіти" є самостійним, завершеним і актуальним науковим дослідженням, яке за своїм змістом, рівнем новизни та практичним значенням одержаних результатів відповідає пп. 9, 11, 12, 13 "Порядку присудження наукових ступенів", затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 року зі змінами та доповненнями згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р., що дає підстави для присудження Колесніковій Ірині Василівні наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності – 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри філософії
і освіти дорослих Центрального
інституту післядипломної педагогічної
освіти ДВНЗ "Університет менеджменту
освіти" НАПН України

О. О. Самойленко